

ning om deres Virksomhed og Status. Jeg skal endog ligefrem indrømme, at det er en Feil og Forglemmelse, at dette ikke strax var foreslaaet fra Finansministerens Side; thi da det 2det Stykke af § 1 bestemmer, at Stempelbegunstigelsen skal kunne tages tilbage, saa er det ogsaa i sin Orden, at der skikkes Ministeren et Mittel til at kunne kontrollere, hvorvidt der er Grund til at tage den tilbage eller ikke. — Naar det ærede Medlem for 4de Kreds (Sonne) har stillet et Underændringsforslag, hvorved han har udvidet det af mig stillede Forslag til § 1 saaledes, at Stempelbegunstigelsen skal være bindende til, at Finansministeren stadfæstede de indsendte Love eller Statuter, da maa jeg derimod bestemt erklære mig imod samme. For det Første skal jeg nemlig bemærke, at det ialfald neppe vilde være Finansministeren, under hvem det maatte sortere at stadfæste de- lige Foreningers Love; ifølge disse Foreningers Formaal og Bestaaenhed maatte det nærmest være Indenrigsministeren. Men dernæst vilde jeg, selv om jeg var Indenrigsminister, nære stor Betænkelse ved at gribe ind paa den antydede Maade i Foreningernes Frihed, og endnu mere Betænkelse vilde jeg have ved det Ansvar, som Regjeringen aabenbart vilde paadrage sig ved saaledes at skulle stadfæste deres Statuter. Det er ganske vist saa, at det ærede Medlem jo paa en Maade naaer omtrent det Samme ved mit Ændringsforslag, idet det er en Selvfølge, at Finansministeren vil være pligtig til at undersøge de paagjældende Foreningers hele Stilling og det Formaal, som de eftertrægte, forinden han giver dem nogen Stempelbegunstigelse, men han naaer det dog derigjennem kun paa en negativ og for Regjeringen noget mindre bindende Maade, og der er for mig stor Forskjel paa at skulle give en directe Stadfæstelse og saa kun at knytte Stempelbegunstigelsen til et Skjøn om den paagjældende Forenings Formaal, Virksomhed og Betydning. Jeg maa derfor anbefale det ærede Thing at vedtage det af mig under Nr. 1 stillede Ændringsforslag til § 1, men at forfaste det af den ærede Landsthingsmand for Bernholm (Sonne) dertil stillede Underændringsforslag.

Sonne: Efter den nu saaldne Udtalelse af den høitæredede Finansminister har jeg rigtignok ikke saa godt Haab som tidligere om, at det ærede Thing vil vedtage mit Underændringsforslag. Jeg skal imidlertid dog søge at begrunde det saa godt, som jeg formaar, og saa henstille til det ærede Thing, hvorvidt det maatte finde det rigtigt at vedtage det eller ikke. Arbejderspørgsmaalet er jo et Spørgsmaal, som trænger sig mere og mere frem; Opmærksomheden bliver mere og mere henvendt paa, hvorledes denne store Deel af Befolkningens Naar kunne forbedres. Det er tillige vist, at jo mere Fabrikdriften udvider sig, og jo mere Haandværket antager de samme Driftsmaader, som ere eiendommelige for Fabrikerne, for at kunne indholde Concurrencen med disse, desto vanskeliger bliver det for den enkelte Haandværksmand, for den enkelte Arbejdsmand gjennem sit eget personlige Eihverv at kunne forfaste sig en selvstændig Stilling. Derfor maa Arbejderne i vore Dage gjennem Foreninger søge at naae det Maal, som de enkelte ikke kunne naae. Naar de formaae at danne Foreninger med fælles Gavn til Formaal, og naar saadanne Foreninger blive godt anlagte og godt beregnede og saaledes hvile paa et sundt Grundlag, da kan der sikkert derigjennem opnaaes Fordelse for Arbejderne, som de aldrig ville kunne opnaae enkeltvis. Men ligesaa sikkert er det, at, hvis lige Foreninger blive oprettede paa et falskt Grundlag og blive bestyrede usolidt, og hvis det derved foranlediges, at de gaar overstyr, da vil dette blive til stor Fordærvelse for alle dem, som have deeltaget deri, ikke alene til Fordærvelse derved, at de mangengang miste en stor Deel af, om ikke hele deres opsparede Formue, men ogsaa derved, at der derigjennem indgydes en Frygt for at deeltage i saadanne Foreninger, hvilke dog maa anses for priselige og for at være af den Art, at man maa ønske deres Fremkomme. Man kan ikke forlange, at den menige Mand skal kunne bedømme, hvorvidt en saadan Forening er godt grundlagt eller ikke. Han seer nærmest kun paa det Formaal, som Foreningen har, idet han føler med sig selv, at hvis dette Formaal kan naaes gjennem de